

» tactum septem dies; et videbit sacerdos tactum die septimo¹, » id est, illam maculam: « Et ecce tactus manet ante eum; non commutatus est tactus in cute, » id est, non est discolor et dissimilis inventus a cute. Ergo sanatum est quod vitiosum erat: sed adhuc jubet probari eandem sanitatem per alios septem dies, atque ideo sequitur et dicit: « Et segregabit illum sacerdos septem dies » in secundo, » id est, septem alios dies: « Et videbit illum sacerdos die septimo in secundo: et ecce obscurus » tactus², » id est, quia non albus et lucidus, ac per hoc concolor sano colori: « Non est mutatus tactus, » in cute, sicut et paulo ante dixit, hoc est, non est dissimilis a cætera cute: « Et purgabit eum sacerdos, » id est, purgatum pronuntiabit a suspitione lepræ; non quod habuerit lepram, quam jam non habet, sed quoniam lepra non fuit, quod in illo lucido et albo colore tactus, id est, maculæ illius quæ apparuerat, cum expectaretur utrum humilior fieret locus³, et pilus illic in album converteretur, non contigit, sed potius ille tactus qui fuit ante lucidus et albus, obscurus inventus est, id est, similis cætero colori, non lucidus: non erat ergo lepra, « Signum est » enim, » non lepra, quod sic apparuerit: tamen etiam propter hoc purgatus a suspitione lepræ, « Lavabit vestimenta sua, » quia et in illo signo aliquid fuit, propter quod lavanda fuerant vestimenta; « Et mundus erit. »

QUÆSTIO XLVI.

« DEINDE sequitur: « Si autem conversa mutata fuerit » significatio in cute, posteaquam vidit illum sacerdos ut » purgaret illum³: » id est, posteaquam vidit eum sacerdos septimo die prius sanum, ut purgaret illum, mutata est illa significatio, id est, illud signum in cute: « Et

¹ Levit. xii, 5. — ² Ibid. 6. — ³ Ibid. 7.

» visus fuerit in secundo sacerdoti, » id est, post alios septem dies: « Et viderit eum sacerdos, et ecce commutata est significatio in cute, » id est, non stetit in illa sanitate, in qua eum viderat post primos septem dies. « Et inquinabit illum sacerdos: lepra est¹. » Jam hic quoniam illud quod visum fuerat post primos septem dies sanum, non stetit in suo², sed mutatum est in pristinum vitium, lepra pronuntiatur: ita ut non illic expectetur vel locus humilior, vel pilus in album conversus. Cum enim lepra non sit notabilis atque vitiosa nisi varietas; hoc ipsum de vitioso colore redire ad sanum, et de sano redire ad vitiosum, ita notabile est, ut non ibi fuerit expectandum, quod in primo expectari præceperat, de humiliori loco et pili candore, sed jam etiam ista varietate sine dubitatione sit lepra.

QUÆSTIO XLVII.

DEINDE sequitur: « Et tactus lepræ si fuerit in homine, veniet ad sacerdotem: et videbit sacerdos; et ecce cicatrix alba in cute; et hæc mutavit capillum album, et a sano carnis vivæ in cicatrice³. » Hinc si subtrahamus, « et, » more enim locutionis Scripturarum positum est, iste erit sensus, « Et videbit sacerdos; et ecce cicatrix alba in cute; et hæc mutavit capillum album a sano carnis vivæ in cicatrice. » Ordo est, « Mutavit capillum album in cicatrice a sano carnis vivæ: » id est, cum caro viva et sana habeat capillum obscurum, vel nigrum, hæc cicatrix album habet. « Lepra veterascens est in cute coloris ejus: et inquinabit eum sacerdos⁴, » id est, inquinatum pronuntiabit. « Non segregabit eum, quia immundus est: » Hoc videtur dicere quia ubi inventus fuerit pilus in album muta-

¹ Levit. xiii, 8. — ² Forte in sano. — ³ Levit. xiii, 9, 10. — ⁴ Ibid. 11.

tus concolor albo vitio cutis, jam non segregatur, ut probetur; nec expectatur utrum etiam humilior fiat locus: sed ex hoc tantum quod alba est cutis discolor cæteræ, et album habet pilum discolorem cæteris qui sunt in carne viva et sana, lepra veterascens pronuntiatur: ideo veterascens, quia jam non est probanda illis his septem diebus. « Si autem restitutus fuerit color sanus, » et conversus fuerit albus: » quoniam dixerat totum album factum per totam cutem, eo ipso jam mundum esse; quia varietas ibi jam non esset. Deinde ait: « Et » quacumque die visus fuerit in eo color vivus, inquinabitur¹: » ubi satis ostendit varietatem improbari. Ac per hoc quod modo dixit, « Si autem restitutus fuerit » color sanus, et conversus fuerit albus, et veniet ad sacerdotem: et videbit sacerdos: et ecce conversus factus in album; et purgabit sacerdos tactum; mundus » est². » Restitutum colorem sanum non debemus accipere, ut color sanus esset: etenim ipse erat, per quem tamen fiebat immundus propter varietatem. Restitutum ergo dixit colorem sanum, ut illud esset quod fuerat, id est, albus sano pereunte. Tunc enim rursus mundus erit, cum totus albus fuerit, quia nulla ibi varietas erit. Sed restitutum pro pereunte accipere, nimis inusitata locutio est. Magis enim videtur dicere debuisse: « Si autem restitutus fuerit color albus: » nunc vero ait: « Restitutus sanus, et » conversus fuerit albus; » tanquam diceret: « Sanus color si restitutus fuerit in album. »

QUÆSTIO XLVIII.

Quis est, cum de lepra capitis loqueretur³; eam etiam (θρῶσις) quassationem appellavit, cum in solo colore fiat, vel cutis vel capillorum, et quod humilior aspectus ejus a cætera

¹ Levit. xiii, 14. — ² Ibid. 16, 17. — ³ Ibid. 30.

cutis appareat, sine dolore tamen et sine ulla vexatione? An hoc quod immundum est quassationem voluit appellare pro plaga, velut hac immunditia homo percussus sit.

QUÆSTIO XLIX.

Quid sibi vult, quod cum diceret de lepra vestimentorum aliarumque rerum ad usus hominum pertinentium, ait: « Aut in vestimento laneo, aut in vestimento stuppeo, » aut in stamine, aut in lana, aut in lineis, aut in laneis¹: » cum jam supra dixisset, « In vestimento laneo, » aut in vestimento stuppeo? » Nam stuppeum est utique lineum. An illic vestimenta intelligi voluit: hic autem quodlibet laneum et quodlibet lineum? Non enim vestimenta sunt stramina jumentorum, cum sint lanea; aut vestimenta sunt retia, cum sint lineata. Prius ergo specialiter de vestimentis, deinde generaliter de omnibus rebus laneis et lineis dicere voluit.

QUÆSTIO L.

Quæritur quid dixerit, « In omni operaria pelle²: » quod nonnulli interpretati sunt, « In omni confecta » pelle. » Sed non ait græcus ἐργασμένη δέρματα; ait autem ἐργασίον: quod verbum etiam in Regnorum libro positum est, ubi Jonathan loquitur ad David: « Esto in agro » in die operaria³, » id est, in die qua fit opus. Ac per hoc etiam hic pellem operariam in qua fit opus debemus accipere, id est, alicui operi accommodatam. Sunt enim pelles quæ tantummodo ad ornamentum habentur, non ad opus.

QUÆSTIO LI.

Quis est quod ait: « In omni vase operario pellis⁴: » nisi quod est ex pelle factum, hoc est, in omni vase pellicis

¹ Levit. xiii, 37, 38. — ² Ibid. 48. — ³ 1 Reg. xx, 19. — ⁴ Levit. xiii, 49.

ceo? Hoc autem isto loco vas dicit, quod Græci appellant *σκεύος*, hoc enim nomen generale est omnium utensilium. Aliud est autem quod appellatur *ἀγγεῖον*; nam et hoc latina lingua vas dicitur; sed *ἀγγεῖον*, illud magis intelligitur vas quod liquorem capit.

QUESTIO LII.

Quid est quod ait, « Et quemcumque tetigerit, qui » fluorem seminis patitur, et manus suas non lavit aqua, » lavabit vestimenta, et lavabit corpus suum aqua, et » immundus erit usque in vesperam¹? » Ambigue quippe positum est quod ait, « Manus suas non lavit aqua, » velut posteaquam tetigerit. Sed intelligendum est, quemcumque non lotis manibus tetigerit, ipse quem tetigerit, lavabit vestimenta, etc.

QUESTIO LIII.

I. Quid est, quod cum præciperet quomodo intrare deberet sacerdos summus in Sanctum, quod est intra velum, ait inter cætera: « Et exorabit pro sanctis ab immunditiis filiorum Israël, et ab injustitiis eorum, et de omnibus peccatis eorum?² » Quomodo ergo pro sanctis, si ab immunditiis filiorum Israël et ab injustitiis eorum de omnibus peccatis eorum? An quia non ait, « Pro immunditiis filiorum Israël, » sed « ab immunditiis, » hoc intelligendum est, « Exorabit pro sanctis ab immunditiis filiorum Israël, » id est, pro eis qui sancti sunt ab immunditiis filiorum Israël, non consentientes immunditiis eorum: non quia pro ipsis tantum exorandum erat, sed quia etiam pro ipsis, ne quisquam putaret ita fuisse sanctos, ut nihil esset unde pro eis exoraretur, quamvis esset ab immunditiis filiorum Israël et ab injustitiis eo-

¹ Levit. xiii, 49. — ² Id. xvi, 16.

rum alieni? « De omnibus peccatis eorum, » id est, quæ injustitiæ veniebant de omnibus peccatis eorum.

II. Potest et iste esse sensus: « Exorabit pro sanctis ab » immunditiis filiorum Israël, » id est, ut hoc pro illis exorari intelligatur, ut ab immunditiis filiorum Israël tuti essent. Sed « exorabit » non potest accipi, nisi quod alio verbo dicitur, propitiabit. Unde et propitiatorium vocatur, quod alii exoratorium interpretati sunt: græce autem dicitur *ἐλασάσειον*. Et quod hoc loco latinus ait, « Exorabit pro sanctis, » græcus habet *ἐξλάσεται*, quod non intelligitur nisi pro peccatis. Unde scriptum est in Psalmo: « Qui propitiatus fit omnibus iniquitatibus tuis¹. » Hic ergo aptior sensus est, ut intelligatur sacerdos etiam pro his propitiare Deum, qui sancti sunt ab immunditiis filiorum Israël, et quia licet ita sancti sint ut immunditiis filiorum Israël et injustitiis non consentiant, habent tamen aliquid propter quod eis necessaria sit propitiatio Dei.

III. Sane in quodam græco invenimus, « Et exorabit » sanctum: » non, « pro sanctis: » et illud quidem « sanctum, » genere neutro, id est, *τὸ ἅγιον*. Nam posset intelligi, « Exorabit sanctum Deum, » et nulla esset quæstio: quomodo autem possit intelligi, « Exorabit hoc sanctum, » difficile est dicere, nisi forte illud sanctum quidquid est quod Deus est; quia et Spiritus sanctus, qui utique Deus est, neutro genere græce dicitur *τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον*. Et forte hoc est, si tamen ille codex verior est, qui emendatior videbatur, *ἐξλάσεται τὸ ἅγιον*, hoc est, *τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον*, quod latine genere neutro dici non potest. Quamvis et in tribus aliis codicibus, uno græco et duobus latinis, non invenerimus, nisi quod supra diximus, « Exorabit » pro sanctis. Quod potest et sic accipi, ut non pro sanctis hominibus, sed pro iis quæ sancta sunt intelliga-

¹ Psal. cii, 3.

tur, id est, tabernaculo ipso, et quaecumque in eis essent sanctificata Domino: ut hoc sit, « Exorabit pro sanctis » ab immunditiis filiorum Israël, » propitiabit Deum pro iis quæ sanctificata sunt Domino, ab immunditiis filiorum Israël, quia in medio eorum erat tabernaculum. Sic enim sequitur: nam cum dixisset, « Exorabit pro sanctis ab » immunditiis filiorum Israël, et ab injustitiis eorum, de » omnibus peccatis eorum, » continuo subiecit, « Et ita » faciét tabernaculo testimonii, quod creatum est in eis, in » medio immunditiæ eorum¹: » ut ad hoc necessaria videatur illa propitiatio pro sanctis, id est, pro tabernaculo et omnibus quæ in eo sancta dicuntur. Nam et paulo post hoc dicit de altari, quod aspersione sanguinis mundaret illud sacerdos, et sanctificaret ab immunditiis filiorum Israël².

QUÆSTIO LIV.

« Et perficiet exorans sanctum³. » Utrum perficiet sanctum; an exorans sanctum, secundum id quod supra diximus: nam et hic neutro genere græce dictum est τὸ ἅγιον. Utrum ergo exorans Dominum perficiet sanctum, id est, perfecte sanctificat quod sanctificat: an « perficiet, » quod ait, « exorans sanctum, » id est, illud sanctum quod est τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

QUÆSTIO LV.

De duobus hircis, uno immolando, et alio in desertum dimittendo⁴, quem ἀποπομπάιον vocant, solet esse disceptatio: et a quibusdam ille immolandus in bono accipitur, ille autem dimittendus in malo. Non tamen iste sensus ideo confirmandus est, quia homo in cujus manu in eremum hircus dimittitur, cum redierit, lavare jussus est vestimenta sua et corpus suum aqua, et sic ingredi in

¹ Levit. xvi, 16. — ² Ibid. 19. — ³ Id. xv, 20. — ⁴ Id. xvi, 20 et 27.

castra, tanquam et hoc sit indicium cur in malo sit ille hircus accipiendus, a cujus contagione homo abluendus est. Sic enim dicit abluendum et qui alterius hirci vituli-que acceperit carnes, et extra castra combusserit; quia ita de illo et de vitulo fieri jubet, de quorum immolatorum sanguine fit aspersione, et sunt pro peccatis, ac per hoc non negligenter istorum duorum hircorum distinctio in allegorica significatione tractanda est. Item cum constituisset diem decimum septimi mensis sabbato sabbatorum¹, quo fieret supra dicta purgatio a sacerdote illo uno, qui patri succedit, loquens de eodem sacerdote ait, « Exorabit sanctum sancti: » quod jam nescio utrum aliter accipiendum sit, quam exorabit in sancto sancti, quodam genere locutionis, in illo scilicet sancto, quo solus ipse summus sacerdos intrabat, quod est intra velum ubi arca erat testimonii et altare incensi. Non enim eundem locum tanquam Deum exorabit, sed quia ibi exorabit Deum, ita positum est, « Exorabit sanctum sancti. » Nam et hoc genere neutro in græco positum est, τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου. An forte Spiritum sanctum sancti Dei, hoc est, τὸ ἅγιον πνεῦμα τοῦ ἁγίου Θεοῦ? An potius « Exorabit » dictum est, « Exorando purgabit? » Nam sic verba contexi, « Et exorabit sanctum sancti, et tabernaculum testimonii, et altare exorabit, et pro sacerdotibus et pro omni » synagoga exorabit². » Quomodo ergo exorabit tabernaculum et altare, nisi (ut dictum est) intelligamus exorando purgabit.

QUÆSTIO LVI.

ILLUD quod dicit, « Quicumque occiderit vitulum, aut » ovem, aut capram in castris, et quicumque occiderit » extra castra, et ad ostium tabernaculi testimonii non ad-

¹ Levit. xvi, 29. — ² Ibid. 33, 34.

» tulerit¹ : » et in hoc constituit peccatum, et comminatur facienti, non de iis dicit quæ occiduntur ad usum vescendi, vel si quid aliud, sed de sacrificiis. Prohibuit enim privata sacrificia, ne sibi quisque quodam modo sacerdos esse audeat, sed illuc afferat, ubi per sacerdotem offerantur Deo. Ita enim nec vanis sacrificabunt; nam et hoc in ea consuetudine cavendum præmonuit. Cum ergo non liceret offerri sacrificia nisi in tabernaculo, cui templum postea successit; unde et rex Israël Jeroboam vaccas facere ausus est², quibus populus sacrificaret, ne hujus legis necessitate seducerentur ab eo qui sub regno ejus erant, dum pergerent Jerusalem ut in templo Dei offerrent sacrificia sua, in quo facto a Domino condemnatus est: merito quæritur, quomodo licite sacrificaverit Elias extra templum Dei, quando et ignem de caelo impetravit, et prophetas dæmoniorum convicit³. Quod mihi non videtur alia ratione defendi, quam illa qua defenditur et Abraham factum, quod filium Deo jussus voluit immolare⁴. Cum enim jubet ille qui legem constituit, aliquid fieri quod in lege prohibuit, jussio ipsa pro lege habetur, quoniam auctor est legis. Non enim deesse possent miracula alia præter sacrificium, quibus superarentur et convincerentur prophetæ lucorum: sed Spiritus Dei qui fuerat in Elia, quidquid in hac re fecit, contra legem esse non potest; quia dator est legis.

QUÆSTIO LVII.

I. Quis est quod prohibens edendum sanguinem dicit, « Anima omnis carnis, sanguis ejus est? » Quem totum locum sic explicat, « Et homo, homo filiorum Israël, aut » de proselytis, qui appositi sunt in vobis, quicumque

¹ Levit. xvii, 3. — ² 3 Reg. xii, 28. — ³ Id. xviii, 36. — ⁴ Gen. xxii, 3.

» ederit omnem sanguinem, et statuam faciem meam super » animam quæ manducat sanguinem, et perdam illam » de populo suo. Anima enim omnis carnis sanguis ejus » est. Et ego dedi illud vobis exorare pro animabus vestris: sanguis enim ejus pro anima exorabit. Propterea » dixi filiis Israël: Omnis anima ex vobis non edet sanguinem, et proselytus, qui appositus est in vobis, non » edet sanguinem¹. » Numquidnam si animam pecoris sanguinem dicimus, etiam anima hominis sanguis putanda est? Absit. Quomodo ergo non ait: « Anima omnis carnis pecoris sanguis ejus est, » sed, « Anima, inquit, omnis » carnis sanguis ejus est? » In omni utique carne, etiam hominis caro deputatur. An quia vitale aliquid est in sanguine, quia per ipsum maxime in hac carne vivitur, qui in omnibus venis per corporis cuncta diffunditur, ipsam vitam corporis vocavit animam, non vitam quæ migrat ex corpore, sed quæ morte finitur? Qua locutione dicimus istam vitam temporalem esse non æternam; mortalem, non immortalem; cum sit immortalis animæ natura, quæ ablata est ab Angelis in sinu Abraham², et cui dicitur: « Hodie mecum eris in paradiso³, » et quæ in tormentis ardebat inferni⁴. Secundum istam ergo significationem, qua perhibetur anima, etiam hæc temporalis vita, dixit apostolus Paulus: « Non enim facio animam meam pretiosorem » quam me⁵: » ubi se ostendere voluit et mori paratum pro Evangelio. Nam secundum significationem, qua anima dicitur illa quæ migrat ex corpore, magis eam pretiosam faciebat, cui tantum meritum conquirebat. Sunt et aliæ hujusmodi locutiones. Vita itaque ista temporalis maxime sanguine continetur in corpore. Sed quid est quod ait: « Dedi vobis » eum ad altare Dei, exorare pro anima vestra⁶: » tan-

¹ Levit. xvii, 10-12. — ² Luc. xvi, 22. — ³ Id. xxiii, 43. — ⁴ Id. xvi, 23. — ⁵ Act. xx, 24. — ⁶ Levit. xvii, 21.

quam anima pro anima exoret. Numquid sanguis pro sanguine, quasi de nostro sanguine solliciti simus, cum pro anima nostra volumus exorari? Absurdum est hoc.

II. Sed multo est absurdus ut sanguis pecoris exoret pro anima hominis, quæ mori non potest: cum manifeste Scriptura testetur in Epistola ad Hebræos, illum sanguinem victimarum nihil profuisse ad exorandum Deum pro peccatis hominum; sed significasse aliquid quod prodesset. « Impossibile est enim, inquit, sanguinem hircorum et » taurorum auferre peccata¹. » Restat itaque ut quoniam pro anima nostra exorat Mediator ille, qui omnibus illis sacrificiis, quæ pro peccatis offerebantur, præfigurabatur, illud appelletur anima quod significat animam.

III. Solet autem res quæ significat, ejus rei nomine quam significat nuncupari; sicut scriptum est: « Septem » spicæ, septem anni sunt²: » non enim dixit: « Septem » annos significant: » et, « Septem boves, septem anni » sunt: » et multa hujusmodi. Hinc est quod dictum est: « Petra erat Christus³. » Non enim dixit: « Petra significat Christum, » sed tanquam hoc esset, quod utique per substantiam non hoc erat, sed per significationem. Sic et sanguis, quoniam propter vitalem quamdam corpulentiam animam significat, in sacramentis anima dictus est. Verum si quisquam putat animam pecoris esse sanguinem, non est in ista quæstione laborandum. Tantum ne anima hominis, quæ carnem humanam vivificat, et est rationalis, sanguis putetur, valde cavendum est, et hic error modis omnibus refutandus. Quærendæ etiam locutiones, quibus per id quod continet, significetur id quod continetur, ut quoniam anima sanguine tenetur in corpore, (nam si fuerit effusus, abscedit,) per ipsum aptius significata sit anima, et ejus nomen sanguis acceperit. Sicut Ecclesia dicitur

¹ Hebr. x, 4. — ² Gen. xli, 36. — ³ 1 Cor. x, 4.

locus, quo Ecclesia congregatur. Nam Ecclesia homines sunt, de quibus dicitur: « Ut exhiberet sibi gloriosam » Ecclesiam¹. » Hoc tamen vocari etiam ipsam domum orationum, idem Apostolus testis est, ubi ait: « Num- » quid domos non habetis ad manducandum et bibendum, » an Ecclesiam Dei contemnitis²? » Et hoc quotidianus loquendi usus obtinuit, ut in Ecclesia prodire, aut ad Ecclesiam confugere non dicatur, nisi qui ad locum ipsum parietesque prodierit vel confugerit, quibus Ecclesiæ congregatio continetur. Scriptum est etiam: « Et effun- » dens sanguinem qui fraudat mercedem mercenarii³. » Mercedem sanguinem dixit, quoniam ea sustentatur vita, quæ nomine sanguinis appellatur.

IV. Sed cum Dominus dicat: « Nisi manducaveritis car- » nem meam, et biberitis meum sanguinem, non habe- » bitis in vobis vitam⁴; » quid sibi vult quod a sanguine sacrificiorum, quæ pro peccatis offerebantur, tantopere populus prohibetur, si illis sacrificiis unum hoc sacrificium significabatur, in quo vera fit remissio peccatorum: a cujus tamen sacrificii sanguine in alimentum sumendo non solum nemo prohibetur, sed ad bibendum potius omnes exhortantur, qui volunt habere vitam? Quærendum igitur quid significet, quod homo prohibetur in Legesanguinem manducare, eumque Deo fundere jubetur. Nam de animæ natura, cum per sanguinem significata sit, quantum in præsentia satis visum est, diximus.

QUÆSTIO LVIII.

« TURPITUDINEM patris tui et turpitudinem matris tuæ » non revelabis; turpitudinem enim eorum est⁵. » Prohibet cum matre concumbere; ibi est enim turpitudinem patris et

¹ Eph. v, 27. — ² 1 Cor. xi, 22. — ³ Eccli. xxxiv, 27. — ⁴ Joan. vi, 54. — ⁵ Levit. xviii, 7.

matris. Nam postea prohibet et novercæ, ubi dicit « Tur-
» pitudinem uxoris patris tui non revelabis; turpitudinem enim
» patris tui est: » ubi exposuit quomodo in matre utrius-
que sit turpitudinem, id est, patris et matris: in noverca enim
tantum patris.

QUÆSTIO LIX.

« TURPITUDINEM sororis tuæ ex patre tuo, aut ex ma-
» tre tua, quæ domi est nata, vel quæ foris nata est, non
» revelabis, turpitudinem earum¹. Quæ domi nata est, »
intelligitur ex patre; « Quæ foris nata est, » intelligitur
ex matre, si forte de priore viro eam mater susceperat,
et cum illa in domum venerat, quando patri ejus nupsit,
quem monet Scriptura, ne revelet turpitudinem sororis
suæ. Hic videtur non prohibuisse, et quasi prætermis-
sisse concubitum cum sorore de utroque parente nata: non
enim dicit: « Turpitudinem non revelabis sororis tuæ ex
patre et matre, » sed « Ex patre aut ex matre. » Verum
quis non videat etiam illud esse prohibitum multo maxime?
Si enim non licet sororis turpitudinem revelare ex quolibet
parente natæ, quanto magis ex utroque? Quid est autem
quod interposita prohibitione concubitus, etiam cum suis
neptibus, sive de filio, sive de filia, sequitur et dicit,
» Turpitudinem filiæ uxoris patris tui non revelabis?² » Si
enim huc usque dixisset, intelligeremus etiam cum filia
novercæ prohibitum fuisse concubitum, quam ex priore
viro noverca peperisset, nec hujus qui prohibetur soror
esset, vel ex patre, vel ex matre: cum vero addidit, « Ex
» eodem patre soror tua est, non revelabis turpitudinem
» ejus, » manifestat de sorore factam esse istam prohibi-
tionem, cum fuerit ex patre et ex noverca, de qua jam
superius dixerat. An ideo iterum hoc apertius voluit pro-

¹ Levit. xviii, 9. — ² Ibid. 11.

hibere, quia superius subobscurum fuit? sæpe enim hoc
facit Scriptura.

QUÆSTIO LX.

« TURPITUDINEM fratris patris tui non revelabis, et ad
» uxorem ejus non introibis¹. » Exposuit quid dixerit,
» Turpitudinem fratris patris tui, id est, patris tui,
» non revelabis, hoc est enim, ad uxorem ejus non
» introibis. » In uxore quippe patris, voluit intelligi
turpitudinem patris sicut in uxore patris, turpitudinem
patris.

QUÆSTIO LXI.

« TURPITUDINEM uxoris fratris tui non revelabis; turpi-
» tudo fratris tui est². » Quæritur utrum hoc vivo fratre,
an mortuo sit prohibitum: et non parva quæstio est. Si
enim dixerimus de vivi fratris uxore locutam Scripturam,
uno generali præcepto, quo prohibetur homo ad uxorem
accedere alienam³, etiam hoc utique continetur. Quid est
ergo quod tam diligenter has personas, quas appellat do-
mesticas, propriis prohibitionibus distinguit a cæteris?
Non enim et quod prohibet de uxore patris, hoc est de
noverca, vivo patre accipiendum est, et non potius mor-
tuo. Nam vivo patre quis non videat multo maxime pro-
hibitum, si cujuslibet hominis uxor aliena prohibita est
maculari adulterio? De his ergo personis videtur loqui,
quæ possent non habentes viros in matrimonium conve-
nire, nisi Lege prohiberentur, sicut fertur esse consue-
tudo Persarum. Sed rursus, si fratre mortuo intellexerimus
prohibitum esse ducere fratris uxorem, occurrit illud,
quod, excitandi seminis causa, si ille sine filiis defunctus
esset, jubet Scriptura esse faciendum⁴: ac per hoc collata

¹ Levit. xviii, 14. — ² Ibid. 16. — ³ Exod. xx, 14. — ⁴ Deut. xxv, 5.